

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ТЕХНІКУМ
(ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БІЗНЕСУ ТА ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ)**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧДКБТ
Т. А. Божик
12.03.2020

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

ПРОГРАМА

**для абітурієнтів, які вступають
на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня
«Кваліфікований робітник» або ОКР «Молодший спеціаліст»,
або ступеня вищої освіти (за іншою спеціальністю)**

Розглянуто на засіданні
циклової комісії гуманітарних
дисциплін

Протокол № 8 від 12 березня 2020 р.
Голова циклової комісії

 Помирляну Л.О.

Програма

вступних випробувань з української мови (на базі повної загальної середньої освіти)

Фонетика. Графіка

Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

Лексикологія. Фразеологія

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові.

Морфологія

Іменник як частина мови. Іменники власні й загальні, істоти й неістоти. Рід, число, відміни, відмінки іменників. Особливості вживання й написання відмінкових форм. Особливості творення іменників.

Прикметник як частина мови. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні та короткі форми якісних прикметників. Особливості* відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників. Перехід прикметників в іменники.

Числівник як частина мови. Розряди числівників за значенням. Групи числівників за будовою. Відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Творення числівників.

Займенник як частина мови. Розряди займенників за значенням. Особливості їх відмінювання. Творення займенників.

Дієслово як частина мови. Вид, час, спосіб дієслова. Особові й числові форми. Дієслова I та II дієвідміни. Родові й числові форми дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Активні та пасивні дієприкметники. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Дієприслівники доконаного й недоконаного видів, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням. Групи прийменників за будовою. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, уживанням і будовою.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Словосполучення і речення. Підрядний і сурядний зв'язок між словами та частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

Речення. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання, емоційним забарвленням, будовою, складом граматичної основи, наявністю другорядних членів, необхідних членів речення, ускладнювальних засобів.

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Типи присудків. Способи вираження простого дієслівного присудка. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складно-сурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники та сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями.

Складні речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Лінгвістика тексту

Складне синтаксичне ціле, його основні ознаки. Абзац. Види й засоби міжфразового зв'язку. Актуальне членування речення: «дане» її «нове».

Стилістика

Стилі мовлення, їх основні ознаки, функції.

Орфоепія

Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних звуків. Вимова слів з апострофом.

Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [є], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складно-скорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *nn* прикметниках, дієприкметниках і прислівниках, *не, ні* з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

Пунктуація

Розділові знаки в кінці речення. Розділові знаки в простому й складному реченнях.

Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності. Адресант і адресат мовлення. Монологічне й діалогічне мовлення. Усне й писемне мовлення. Основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення. Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення. Структура розповіді, опису, роздуму.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА (для тих, хто здає ЗНО)

Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових і соціально-побутових пісень. Тематика, зміст, образи народних балад і дум. Історичні пісні «Зажурилась Україна», «Чи не той то хміль».

Давня українська література

«Слово про похід Ігорів». **Іван Вишенський**. «Послання до єпископів». **Григорій Сковорода**. «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень».

Література кінця XVIII – початку XX ст.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка». **Григорій Квітка-Основ'яненко**. «Маруся». **Тарас Шевченко**. «Катерина», «Гайдамаки», «Сон» («У всякого своя доля»), «Кавказ», «До Основ'яненка», «І мертвим, і живим...», «Заповіт», «Мені однаково...» «Ісаїя. Глава 35». **Пантелеймон Куліш**. «Чорна рада». **Марко Вовчок**. «Інститутка». **Іван Нечуй-Левицький**. «Кайдашева сім'я». **Панас Мирний**. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». **Українська драматургія**. «Театр корифеїв». **Іван Карпенко-Карий**. «Хазяїн». **Іван Франко**. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні», «Декадент», «Мойсей», «Перехресні стежки». **Ольга Кобилянська**. «Людина». **Леся Українка**. «І все-таки до тебе думка лине», «Contra spem spero», «Бояриня», «Лісова пісня». **Михайло Коцюбинський**. «Intermezzo», «Тіні забутих предків». **Василь Стефаник**. «Камінний хрест».

Література XX ст.

Павло Тичана. «Арфами, арфами», «Ви знаєте, як липа шелестить». **Володимир Сосюра**. «Любіть Україну», «Так ніхто не кохав», «Мазепа». **Юрій Яновський**. «Вершники» (новела «Подвійне коло»). **Микола Хвильовий**. «Я (Романтика)». **Микола Куліш**. «Мина Мазайло». **Остап Вишня**. «Мисливські усмішки». **Олександр Довженко**. «Зачарована Десна», «Україна в огні». **Андрій Малишко**. «Пісня про рушник». **Василь Симоненко**. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти людина?». **Ліна Костенко**. «Маруся Чурай». **Іван Драч**. «Балада про соняшник». **Дмитро Павличко**. «Два кольори». **Василь Стус**. «На колимському морозі калина», «Сто років, як сконала ніч». Григорій Тютюнник «Три зозулі з поклоном».

Твори українських письменників-емігрантів

Іван Багряний. «Тигролови». **Василь Барка**. «Жовтий князь». **Улас Самчук**. «Марія». **Євген Маланюк**. «Сучасники», «Шевченко».

Сучасний літературний процес

Загальний огляд, основні тенденції.

Теорія літератури

Зміст і форма художнього твору. Художній образ і літературний тип. Прототип. Зміст і форма художнього твору. Тема та мотиви, ідея художнього твору. Проблематика та конфлікти в художньому творі.

Композиція художнього твору. Сюжет і його елементи. Позасюжетні елементи.

Тропа. Епітет, постійний епітет. Порівняння. Метафора, персоніфікація (уособлення), алегорія. Метонімія, синекдоха. гіпербола. Оксиморон. Символ.

Види комічного. Гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск.

Поетичний синтаксис. Інверсія. Тавтологія. Антитеза. Анафора. Риторичні фігури: риторичне звертання та риторичне запитання.

Поетичний звукопис. Алітерація й асонанс.

Теорія віршування. Системи віршування: метрична, силабічна, тонічна та силаботонічна. Двоскладові та трискладові *стопи*. Віршові розміри: ямб, хорей, дактиль, амфібрахій та анапест. Рима. Основні види римування в катрені (парне, перехресне, кільцеве). Поняття про строфу. Види строф: дистих (двовірш), тривірш, катрен, терцина. Ознаки класичного

сонета. Верлібр.

Роди і види літератури. Епос. Малі епічні твори: новела, оповідання. Повість як зразок середнього епічного твору. Великі епічні твори: роман, епопея.

Лірика. Ліричний образ і ліричний герой. Різновиди ліричних творів: ода, послання, романс, медитація, поезія в прозі. Види ліричних творів за тематикою: філософська, патріотична, громадянська, пейзажна й інтимна лірика.

Ліро-епічні твори. Співомовка, байка, балада, поема та роман у віршах як зразки ліро-епічних творів.

Драма. Вертеп. Шкільна драма й інтермедії. Жанрові різновиди сучасної драми: власне драма, трагедія та комедія. Драматична поема.

Літературні стилі та напрями. Періодизація розвитку української літератури.

Доба Відродження. Реформація в українській літературі.

Бароко та його характерні риси. Особливості українського бароко. Козацьке бароко.

Класицизм і його особливості.

Сентименталізм і його жанри.

Романтизм і його ознаки. Жанрове розмаїття романтизму.

Реалізм. Реалістичні течії другої половини XIX ст. в українській літературі: побутово-просвітницький, революційний і класичний реалізм.

Доба модернізму. Особливість українського модернізму. Модерністські течії:

неоромантизм, неокласицизм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм.

Характерні ознаки кожної з названих течій. Їх розвиток в українській літературі.

Постмодернізм. Представники українського постмодернізму. Особливості розвитку сучасної літератури, її стильове та жанрове розмаїття.